

Lausunto Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, Förbyn kaivostäytön lopettaminen ja ympäristöluvan muuttaminen, ESAVI/3731/2024

Rakennus- ja ympäristölautakunta 20.03.2024 § 31
1087/11.01.00.01/2024

Valmistelija

ympäristönsuojelutarkastaja Jaana Røytiö, jaana.roytio@salo.fi, 02 778 7801, ympäristönsuojelutarkastaja Mari Leminen, mari.leminen@salo.fi, 02 778 7805

Asia

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pyytää lausuntoa Omya Oy:n Förbyn kaivostäytön lopettamista ja ympäristöluvan muuttamista koskevasta hakemuksesta. Lausuntoa pyydetään 2.4.2024 mennessä ja lausunnossa on ilmoitettava diaarinumero ESAVI/3731/2024.

Förbyn kalkkikivikaivos (ent. Karl Forström Ab) sijaitsee Saaristomeren rannalla Särkisalossa osoitteessa Tehtaantie 100 kiinteistöillä Nedergård 734-777-2-27, Nummela 734-772-1-109, Måsaviken 734-772-1-80, Teollisuuskolmio 734-772-1-112, Henriksberg 734-772-1-17 ja Solhäll 734-772-1-79. Kalkkikiven louhinta kaivoksesta on loppunut vuonna 2010. Kaivoksen läheisyydessä toimintaansa jatkaa Omya Oy:n kuivatuotetehdas, satamatoiminnot ja tuotevarastoja.

Omya Oy:llä on voimassa oleva Lounais-Suomen ympäristökeskuksen 2.12.2005 myöntämä ympäristölupa rikastushiekan (silikaatti) sijoittamiseksi kalkkikaivokseen. Ympäristöluvan mukaan rikastushiekkatäyttöä saa jatkaa tasolle +230 (230 m maanpinnan alapuolelle). Ympäristöluvan mukaan veden pumppausta on jatkettava niin, että kaivoksen yläosat pysyvät kuivina. Rikastuksessa kalsiittimineraalit on erotettu silikaattimineraaleista vaahdotuskemikaaleilla (Armoflote 18 ja Lupromin FP18 AS). Armoflote 18 on vesiorganismeille myrkyllistä. Toksisuustestien perusteella (Rosenblom 1998) laskennallinen pitkäaikaisaltistusraja on 0,06 µg/l ja lyhytaikainen raja 3 µg/l. Kaivostäytön aikana kaivokseen kertyneet vedet on pumpattu takaisin rikastamolle.

Omya Oy hakee muutosta ympäristölupaan, sillä silikaatin sijoittaminen kaivokseen on päättynyt vuonna 2020 rikastamon sulkemisen myötä. Täyttö on päättynyt noin tasolle +435-440. Omya Oy hakee ympäristöluvan muuttamista siten, että kaivoksen täytyttyä vedellä ylivuotovedet voidaan johtaa painovoimaisesti mereen. Hakemuksen mukaan täytyminen vedellä tasolle +230 asti kestää 4-9 vuotta ja maanpinnan tasolle tästä vielä vuosia. Suunnitelmana on rakentaa noin 175 m pitkä ja halkaisijaltaan 160 mm oleva kallioon louhittava putki, joka laskee mereen kaivosalueen lounaispuolella.

Hakemuksessa esitetään, että tehtyjen analyysitulosten perusteella kaivoksesta ylivuotona mereen johdettava vesi ei vaadi mitään erilliskäsittelyä. Kaivoksessa selkeytyneen veden laatua on tarkkailtu vuoteen 2021 saakka, jonka jälkeen näytteitä ei ole turvallisuussyistä voitu ottaa. Armoflote 18-pitoisuus on vaihdellut välillä 5-76 µg/l ja kahdessa viimeisessä näytteessä vuosina 2019 ja 2021 pitoisuus on ollut alle määritysrajan (<3,7 µg/l). Tarkkailua on tehty lisäksi kahdesta meritarkkailupisteestä sekä kolmesta kaivosta, joista on määritetty vuonna 2018 kertaluonteisesti Armoflote 18- ja MTEA-pitoisuudet. Pitoisuudet olivat alle määritysrajan.

Jälkitarkkailu ehdotetaan tehtäväksi jatkossa kaivoksen ylivuotovedestä kerran vuodessa sekä kahdesta meritarkkailupisteestä ja kahdesta

pohjavesikaivosta kolmen vuoden välein. Ylivuotovedestä määritettäisiin myös Lupromin FP18 AS:n hajoamistuotteen MTEA:n sekä Armoflote 18:n pitoisuudet.

Förbyn kaivos on yksi merkittävimmistä tunnetuista lepakoiden talvehtimispaikoista Suomessa. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 31.8.2023 myöntänyt Omya Oy:lle luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaisen poikkeusluvan koskien lepakoiden lisääntymis- ja levähtämispaikan heikentämistä tai hävittämistä. Sen mukaan lepakoiden pääsyä kaivoskuiluihin ei saa estää ja vedenpinnan yläpuolelle on jätävä tilaa vähintään 770 m².

Hakemus liitteineen on nähtävillä: <https://ylupa.avi.fi/fi-FI/asia/2691343>

Ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto

Hakemuksen mukaan mereen johdettavat ylivuotovedet laimenevat siten, että niistä ei aiheudu haittaa. Kun huomioidaan Armoflote 18 -aineen myrkyllisyys vesiorganismeille ja sen laskennalliset pitkäaikais- ja lyhytaikaisaltistusrajat, tulee ympäristönsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan kaivoksen ylivuotovedet kuitenkin käsitellä kemikaalijäämien poistamiseksi tai niiden jäämien hajoamiseksi käyttäen parasta käyttökelpoista tekniikkaa (BAT) ennen vesien johtamista mereen.

Hakemukseen liittyy epävarmuutta sen suhteen, milloin ylivuoto kaivoksesta alkaa ja mikä tulee olemaan ylivuotavan veden laatu. Vesistövaikutusten jälkitarkkailua tulisi suorittaa tiheämmin kuin kerran vuodessa, kunnes johdettavien vesien laadusta on riittävästi tietoa. Meritarkkailun tulisi tapahtua lähempänä purkupistettä, jotta mahdollisia vaikutuksia purkupisteen alueella voidaan havaita.

Hakemuksen käsittelyssä tulee huomioida Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelma vuosille 2022-2027 sekä Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022-2027.

Esittelijä	Rakennus- ja ympäristövalvonnan johtaja
Päätösehdotus	Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa valmistelun mukaisen lausunnon Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Lautakunta painottaa lausunnossaan erityisesti, että kaivoksesta johdettavien purkuvesien mukana ei saa päästä missään tilanteessa myrkyllisiä kemikaaleja mereen.
Päätös	Esittelijä toi rakennus- ja ympäristölautakunnalle tiedoksi maankäyttöpalveluiden kannanoton asiaan, joka on saapunut esittelijälle esityslistan julkaisun jälkeen.

Maankäyttöpalveluiden kannanotto:

Maakuntakaavassa Förbyn kaivos on merkinnältään T eli Teollisuustoimintojen kohde, ja asemakaavassa kaivosalue on pääosin Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta (T). Osa siitä on erityisalueella (E), puistoalueella (VP) ja satama-alueella (LS). Ympäristöluvan muuttamishakemukselle ei ole kaavallista estettä. Förbyn luonnonsuojelualue jää kaivosalueen eteläpuolelle, ja kaivos itsessään on osa Turunmaan rannikon kalkkilouhokset ja Paraisten kalkkitehdas -RKY-alueella sekä Förbyn kalkkimäet -kallioaluetta. ELY-keskus lienee tietoinen näistä. Hakemuksessa mainitulla toiminnalla ei arvioida olevan näitä kohteita heikentäviä vaikutuksia. Kaivoksen lepakkoita ELY on käsitellyt viime kesänä.

Merkittiin, että Matti Fontell poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 19.30.

Rakennus- ja ympäristölautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Tiedoksianto

Etelä-Suomen aluehallintovirasto